Lietas Nr.C33206115
Lietas arhīva Nr.CA-2162-17/31

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2017.gada 29.jūnijā

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Agnese Veita
tiesnese Ilze Celmiņa
tiesnese Madara Ābele
ar tiesas sēžu sekretāri Sintiju Kazaini
piedaloties zvērinātiem advokātiem Ingunai Bašai un Gatim Rozmiaņecam

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. B/ par vienošanās atzīšanu par spēkā neesošu, bērnu ikdienas aprūpes un uzraudzības tiesību noteikšanu, dzīvesvietas noteikšanu un uzturlīdzekļu piedziņu un /pers. B/ pretprasībā pret /pers. A/ par vienošanās izpildi, īpašuma tiesību atzīšanu uz kustamu mantu un valdījuma piešķiršanu uz to sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Rīgas rajona tiesas 2016.gada 18.aprīļa spriedumu.

A p r a k s t o š ā d a ļ a

/pers. A/ (pirms uzvārda maiņas 2016.gada 14.septembrī – /uzvārds/, turpmāk arī prasītāja) 2014.gada 30.decembrī cēlusi prasību Rīgas rajona tiesā pret /pers. B/ (turpmāk arī atbildētājs) par vienošanās atzīšanu par spēkā neesošu, nepilngadīgo bērnu – /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ ikdienas aprūpes un uzraudzības tiesību noteikšanu, dzīvesvietas noteikšanu un uzturlīdzekļu piedziņu.

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi.

Laulībā dzimuši trīs bērni – /datums/dēls /pers. C/, /datums/meita /pers. D/ un /datums/dēls /pers. E/.

Laulība šķirta 2014.gada 7.maijā.

Pirms laulības šķiršanas 2014.gada 7.aprīlī puses noslēgušas vienošanos par nepilngadīgo bērnu aizgādību, saskarsmes tiesībām, uzturlīdzekļiem un laulības laikā iegūtās mantas sadali.

Vienošanās paredzējusi, ka bērniem tiek noteikta abu vecāku kopīga aizgādība, taču ikdienas aizgādību īstenos tēvs, pie kura bērni dzīvo. Prasītājai noteiktas tiesības uz saskarsmi ar bērniem, tiesības ņemt bērnus savā dzīvesvietā ar tiesībām atstāt viņus nakšņot. Tāpat puses vienojušās, ka uzturlīdzekļi katram bērnam ir 100 EUR, kuri tiek izlietoti bērnu uzturēšanā nepastarpināti. Sadalīts arī laulības laikā iegūtais nekustamais īpašums.

Prasītāja, noslēdzot vienošanos, piekāpusies atbildētājam mantiska rakstura jautājumos un parakstījusi vienošanos ar mērķi saglabāt bērniem dzīvesvietu ģimenes mājā, kas ir bijusi viņu pastāvīgā dzīvesvieta daudzus gadus, taču atbildētājs bērnu dzīvesvietā iemitinājis trešās personas un cenšas bērnus no viņu dzīvesvietas izlikt.

Atbildētājs prasītāju faktiski apmānījis, ar viltu izkrāpis prasītājas likumīgo daļu laulāto kopīgajā mantā un ar maldiem piesavinājies prasītājas īpašumā esošo uzņēmējsabiedrību.

Pēc laulības šķiršanas pušu attiecības kļuvušas klaji konfliktējošas un pusēm nav iespējams vienoties par jautājumiem, kas saistīti ar bērnu aprūpi, saskarsmi un uzturlīdzekļiem. Atbildētājam faktiski nav kontakta ar bērniem, jo viņš nav centies saskarsmi izveidot, bet ir veicis patvarīgu un ar bērnu interesēm nesaskaņotu, spontānu jaukšanos mātes un bērnu ikdienas režīmā un kārtībā.

Prasītāja lūgusi, atzīstot vienošanos par spēkā neesošu, noteikt bērnu – /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ pastāvīgo dzīvesvietu pie viņas, tādējādi piešķirot prasītājai bērnu aprūpes un uzraudzības tiesības ikdienā, un piedzīt no atbildētāja līdzekļus nepilngadīgo bērnu uzturam 250 EUR mēnesī katram bērnam, kopā 750 EUR mēnesī, no prasības iesniegšanas brīža līdz bērnu pilngadības sasniegšanai.

Atbildētājs 2015.gada 27.aprīlī iesniedzis lietā pretprasību par 2014.gada 7.aprīļa vienošanās izpildi, īpašuma tiesību atzīšanu uz kustamu lietu – automašīnu Chrysler Sebring, un valdījuma piešķiršanu uz to.

Ar Rīgas rajona tiesas 2016.gada 18.aprīļa spriedumu /pers. A/ prasība noraidīta, bet /pers. B/ pretprasība apmierināta.

Izskatot lietu sakarā ar prasītājas apelācijas sūdzību par spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2016.gada 1.decembra spriedumu prasību apmierinājusi daļēji.

Tiesa nospriedusi:

- noteikt bērnu /pers. D/ un /pers. E/ dzīvesvietu pie /pers. A/, piešķirot /pers. A/ bērnu aprūpes un uzraudzības tiesības ikdienā;
- piedzīt no /pers. B/ par labu /pers. A/ uzturlīdzekļus dēla /pers. C/ uzturam par laiku no 2015.gada 1.decembra līdz 2016.gada 31.maijam (ieskaitot) – 200 EUR mēnesī, bet no 2016.gada 1.jūnija līdz brīdim, kamēr bērns /pers. C/ pats varēs sevi apgādāt – 130 EUR mēnesī;
- piedzīt no /pers. B/ par labu /pers. A/ uzturlīdzekļus dēla /pers. E/ uzturam par laiku no 2015.gada 1.decembra līdz 2016.gada 31.maijam (ieskaitot) – 200 EUR mēnesī, bet no 2016.gada 1.jūnija līdz /pers. E/ pilngadības sasniegšanai – 130 EUR mēnesī;
- piedzīt no /pers. B/ par labu /pers. A/ uzturlīdzekļus meitas /pers. D/ uzturam par laiku no 2015.gada 1.decembra līdz 2016.gada 31.maijam (ieskaitot) – 200 EUR mēnesī, bet no 2016.gada 1.jūnija līdz /pers. D/ pilngadības sasniegšanai - 130 EUR mēnesī.

Pārējā daļā /pers. A/ prasība par uzturlīdzekļu piedziņu bērnu uzturam noraidīta.

Sakarā ar prasītājas atteikšanos no prasības daļā par vienošanās atzīšanu par spēkā neesošu, tiesa izbeigusi tiesvedību šajā daļā.

No /pers. B/ par labu /pers. A/ piedzīti tiesāšanās izdevumi.

Izskatot /pers. B/ kasācijas sūdzību par minēto spriedumu Augstākās tiesas tiesnešu kolēģija ar 2017.gada 10.marta rīcības sēdes lēmumu ierosinājusi kasācijas tiesvedību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 1.decembra spriedumu daļā, ar kuru no /pers. B/ par labu

/pers. A/ piedzīti uzturlīdzekļi dēla /pers. C/ uzturam par laiku no 2016.gada 12.maija, kad /pers. C/ bija kļuvis pilngadīgs. Pārējā daļā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.

Ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017.gada 31.marta spriedumu atcelts Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 1.decembra spriedums daļā, ar kuru no /pers. B/ par labu /pers. A/ piedzīti uzturlīdzekļi dēla /pers. C/ uzturam par laiku no 2016.gada 12.maija, kad viņš bija kļuvis pilngadīgs, un lieta šajā daļā nodota jaunai izskatīšanai.

Apelācijas instances tiesas sēdē /pers. A/ un viņas pilnvarotā pārstāve zvērināta advokāte Inguna Baša uzturēja prasību un apelācijas sūdzību saskaņā ar tajās norādītajiem argumentiem. Lūdza piedzīt no atbildētāja uzturlīdzekļus par labu /pers. A/ dēla /pers. C/ uzturam, paskaidrojot, ka dēls, sasniedzot pilngadību, pats sevi apgādāt nespēj. Viņš dzīvo kopā ar prasītāju, ir tikko pabeidzis vidusskolu un septembrī uzsāks studijas augstskolā dienas nodaļā.

/pers. C/ apelācijas instances tiesas sēdē norādīja, ka nevēlas tiesāties ar /pers. B/, jo ar tēvu par uzturlīdzekļiem var vienoties ārpus tiesas. Paskaidroja, ka tēvs uzturlīdzekļus viņam maksā. Apstiprināja, ka nevēlas šajā lietā iestāties kā prasītājs.

Atbildētāja/pers. B/ pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Gatis Rozmiaņecs tiesas sēdē /pers. A/ prasību un apelācijas sūdzību neatzina.

M o t ī v u d a ļ a

Noklausījusies lietas dalībnieku paskaidrojumus tiesas sēdē un novērtējusi tos kopsakarā ar lietā esošajiem rakstveida pierādījumiem, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka /pers. A/ prasība apelācijas instances tiesā izskatāmajā apmērā ir noraidāma.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību (..) tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Tiesas kolēģija atzīst, ka apelācijas instances tiesas izskatīšanas priekšmets ir /pers. A/ prasība par uzturlīdzekļu piedziņu no /pers. B/ dēla /pers. C/ uzturam par laiku no 2016.gada 12.maija, kad viņš kļuva pilngadīgs. Pārējā daļā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2015.gada 1.decembra spriedums ir stājies likumīgā spēkā saskaņā ar Civilprocesa likuma 434.panta otrās daļas 1.punktu.

Civilprocesa likuma 476.panta pirmā daļa noteic, ka likuma tulkojums, kas izteikts kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāts tiesai, kas šo lietu izskata no jauna.

Augstākās tiesas Civillietu departaments, izskatot šo lietu kasācijas kārtībā, savā 2017.gada 30.marta spriedumā norādījis, ka apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Civilprocesa likuma 72.panta pārkāpumu, nosakot atbildētāja uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu par labu pilngadīgā dēla mātei /pers. A/.

Kā norādīts judikatūrā *(sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015.gada 20.novembra spriedumu lietā Nr.SKC- 2885)* Civillikuma 179.panta pirmā daļa, kas paredz tēva un mātes pienākumu uzturēt bērnu līdz laikam, kad viņš pats varēs sevi apgādāt, ir materiālo tiesību norma, kas vecākiem rada pienākumu, bet bērnam piešķir tiesības. To, kā šīs tiesības ir realizējamas, rodoties strīdam, nosaka procesuālās tiesību normas.

Civilprocesa likuma 72.panta pirmajā daļā noteikts, ka spēja realizēt civilprocesuālās tiesības un izpildīt pienākumus (civilprocesuālā rīcībspēja) ir pilngadīgām fiziskajām personām tiktāl, ciktāl to nav ierobežojusi tiesa, un juridiskajām personām.

No Civilprocesa likuma 72.panta otrās un trešās daļas, kas reglamentē jautājumu par to fizisko personu, kuras nav sasniegušas 18 gadu vecumu, lietu vešanu tiesā, izriet, ka Civilprocesa likuma 72.panta pirmā daļa ir imperatīva tiesību norma, kas spēju realizēt tiesības un izpildīt pienākumus nepastarpināti ir piešķīrusi tieši pašām pilngadīgām rīcībspējīgām personām. Atbilstoši dispozitivitātes principam viņas pašas izlemj, vai un kā izmantot tām piešķirtās tiesības.

Tāpat Civillietu departaments norādījis, ka prasības par uzturlīdzekļu piedziņu celšanas brīdī prasītājas un atbildētāja dēls /pers. C/ bija nepilngadīgs (16 gadus vecs), līdz ar to lietu viņa vietā atbilstoši Civilprocesa likuma 72.panta otrajai daļai veda likumiskā pārstāve māte /pers. A/. Likumiskā pārstāvība izbeidzās, bērnam sasniedzot 18 gadu vecumu – konkrētajā gadījumā 2016.gada 11.maijā. Likumā noteiktā kārtībā turpmāk pārstāvēt dēla /pers. C/ intereses /pers. A/ pilnvarota nebija.

Civillietu tiesas kolēģija atzīt, ka šāda pilnvarojuma /pers. A/ nav arī šajā apelācijas instances tiesas sēdē. Līdz ar to viņai nav tiesiska pamata prasīt piedzīt no atbildētāja viņas labā uzturlīdzekļus dēla /pers. C/ uzturam par laiku no 2016.gada 12.maija. Secīgi, /pers. A/ prasība apelācijas instances tiesā izskatāmajā apjomā kā nepamatota ir noraidāma.

Savukārt, pats /pers. C/ apelācijas instances tiesas sēdē norādīja, ka nevēlas būt par prasītāju šajā lietā un uzturēt prasību pret savu tēvu par uzturlīdzekļu piedziņu, jo tos tēvs maksājot tāpat.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta pirmo daļu no /pers. B/ valsts ienākumos piedzenama valsts nodeva par uzturlīdzekļu prasību, jo prasītāja no tās samaksas valsts ienākumos atbrīvota saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 3.punktu.

Tā kā apelācijas instances tiesā no jauna izskatītā /pers. A/ noraidītā prasījuma apmērs ietekmē no /pers. B/ valsts ienākumos piedzenamo valsts nodevas par uzturlīdzekļu prasību apmēru, tiesas kolēģija secina, ka šajā daļā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 1.decembra spriedums likumīgā spēkā nav stājies, un jautājums par valsts ienākumos piedzenamo valsts nodevu par uzturlīdzekļu prasību ir izlemjams ar šo tiesas spriedumu.

Ņemot vērā ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 1.decembra spriedumu izskatāmajā lietā piedzītos uzturlīdzekļus nepilngadīgo /pers. E/ un /pers. D/ uzturam, kā arī /pers. C/ uzturam līdz viņa pilngadībai (līdz 2016.gada 11.majam), tiesas kolēģija secina, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 35.panta pirmās daļas 3.punkta jēgai un būtībai prasības summa, no kuras ir aprēķināma valsts ienākumos maksājamā valsts nodeva ir 4 190,97 EUR ((2 bērni x 130 EUR x 12 mēneši) + (200 EUR x 5 mēneši + 70,97 EUR) = 4 190,97), par ko saskaņā ar minētā likuma 34.panta pirmās daļas 1.punktu ir jāmaksā valsts nodeva 402,34 EUR, un tā valsts ienākumos piedzenama no /pers. B/.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1]pantu /pers. B/ nosakāms termiņš sprieduma daļā par valsts nodevas piedziņu valsts ienākumos labprātīgai izpildei – desmit dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

R e z o l u t ī v ā d a ļ a

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 204.[1] un 432.pantu Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a

noraidīt /pers. A/ prasību pret /pers. B/ par uzturlīdzekļu piedziņu dēla /pers. C/ uzturam par laiku no 2016.gada 12.maija.

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos valsts nodevu 402,34 EUR (četri simti divus *euro*, 34 centus), nosakot, ka maksājuma dokuments par valsts nodevas samaksu valsts ienākumos tai paredzētajā kontā sprieduma labprātīgas izpildes gadījumā nekavējoties iesniedzams Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kancelejā.

Noteikt termiņu sprieduma labprātīgai izpildei daļā par valsts nodevas piedziņu valsts ienākumos – desmit dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Civillietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Tiesnese	A.Veita
Tiesnese	I.Celmiņa
Tiesnese	M.Ābele